

چروں ڈس کھلوسے میں

نجم حسین سید

جدوں ڈس گھلدے نیں

SUCCHET
PUNCHAM.COM

جدوں دُوس گھلدے نہیں

نجم حسین سید

سچیت

سبھے حق لکھیار دے راکھویں

پور پہلا: اکتوبر 2011

سچیت کتاب گھر

11- شرف مینشن، چوک گنگارام، بک سٹریٹ 1، 16- کونیز روڈ، لاہور

SUCHET KITAB GHAR

11-Sharaf Mansion, Chowk Ganga Ram, Book Street 1, Lahore. PAK

Ph: 92 42 36308265 E-mail: suchet2001@yahoo.com

www.puncham.com

شرکت پریس لاہور Shirkat Press, Lahore

بندہ رب بھئیو اک بکھا پڑا جہان برا جا رے

SUCCHET
PUNCHAM.COM

سرناولی

- 11 لکھناں رُکھ دے پیٹھ میں بیٹھا
- 12 اَن لکھیا پتتا واردا
- 13 پھل
- 18 جوئدھ راتیں وکھ وکھایا
- 19 گھسرا
- 20 ”اپنا تام ترو نہیں تے جن بابا“
- 22 آکھن نت گھریالی سٹ ہے
- 23 بیبے کاکیاں دی گل
- 24 نقلی پہاڑی اپر بیٹھا
- 26 متا (نویں پارٹی دا)
- 27 دائی دینو دا سُنہیا
- 28 کھیال
- 29 تُوں آکھیں اساں رل کرنا ہے آہر
- 30 غربی مکاؤ پروگرام

- 31 گجھ بھرتھو
- 32 کھیال
- 33 چراگی..... راگ بسنت (2010)
- 34 گاؤن
- 35 گاؤن
- 36 اُتھل
- 37 گاؤن
- 38 گاؤن
- 39 دَورا
- 40 آتن وچ بات
- 41 کھیال
- 42 نیڑ اساڈی
- 43 کدیں اوہ ویڑھا ہا درگاہ دا
- 45 کھیال
- 46 مُونہہ تے اوہدے مسکار جیہی رہندی اے
- 47 لیک دی بولی
- 49 سگھو ملنگنی کولوں لنگھی
- 50 صلاح
- 51 کیری دی مکھی نال گل

- 53 سگھو ملنگنی نال اک گل
- 54 سگھو ملنگنی نال دوجی گل
- 55 نویاں رلیاں دا وچار
- 56 تریسے وچ بھکھ بھاری آہی
- 57 کرائے سر چڑھ گئے
- 58 رُکھ سُنہیا
- 59 پتراں دے رنگ لال
- 60 رمز
- 61 پروانے
- 62 سینگیاں
- 63 سجن کیہڑا ڈھنگ ملن دا ہووے
- 64 پریس کانفرنس
- 65 رتو ماچھن دی گل
- 66 گلوبلائزیشن
- 67 تھڑے تے گل
- 68 گاؤں
- 69 بے اتباریاں
- 70 عام شام
- 71 قصہ دیپامدی

- 73 راگ پہاڑی
- 74 بیونی
- 75 سُریل سنینہمہ
- 76 تھریوں گل
- 77 گاؤں
- 79 کھیال
- 80 جدوں اکھ پتلیاں بدلاں دی سسرل سفیدی ٹوہے
- 81 پُرانا وار ورقہ
- 83 پورھیت رولا
- 84 اک وار پتا گھٹ پڑھیا
- 86 کھلرے نیں اسمائیں گوہڑے بدلی نے
- 87 آپس دی گل
- 88 پُرانیاں مڑ رلیاں دی گل
- 90 لالی لال نہیں
- 92 گاؤں
- 93 گلیاں لہور پشور دیاں وچ سٹھرے شاہی دھمال
- 94 اِلاں انبر
- 96 گاؤں

O

لکھناں رُکھ دے پٹھ میں بیٹھا

اُپر کاں جلو سے نیں

وٹھ نال لکھیا لبر گیا اے

ویکھاں

کیویں دھوواں کاگت

پاڑ شاں

مرد لکھاں

مرد ایہو نہ ہووے

پہلوں اڈاواں ایہناں نوں تے

یا رُکھ دُو جا تک جا بیٹھاں

ویکھناں اُپر

چنچ میرے ول کھوبی اک پیا ویہندا اے

”کتھے جانائی

قسمت والائیں

ایہہ ساڈا رنگ منظوری دا ای“

ان لکھیا پٹا وار دا

گھاں ہی کاج کریندی آئی

گھاں ہی راج کرے

ہوسی گھاں دا راج پراجا

دینہہ وچ رات وڑے

گھاں ہے اپنا آپا گھولن

چپ دا بولن

رُوپ انوپ وٹیندی رنگ رنگ سُن وچ بند دھرے

آپا گھولے سانجھ پئی ٹولے

روال روال دے اندر گھمر، گھمر کل کونین

نت بے چنتا چین

جدوں دھرو دے تلو تُل گئی

بھرے بزاریں رُل گئی

گھاں ہی کال بنی تاں کالی

مرداں کھانی اُسرے ڈھانی

نظر کہیں کوں آوے ناہیں پئی چومکھ لڑے

پھل

نقلی جھیل کنارے
نقلی پہاڑی اُتے نقلی چیراں
اصلی اصل پہاڑاں پر ہوندیاں نیں
ترکھیاں ڈھکیاں اپر پب دھر مُدتاں تھیں تن گھلیاں
لنگھدی واءنوں ساہ سگندھ سنیہا دے بُن ٹوردیاں
دیسوں کڈھ پردیسیں گڈیاں
ساہ گھٹ کھلیاں جھوردیاں
بال دو آئے نیں
نکرؤ و چھیاں ستاں دا پیٹھ کھلو گئے جھیل کنارے تھیلا دھر کے
وڈڑا دساں باراں دا چیل دے اپر چڑھیائے
نکے نکے ہتھ پیر بنا کے پنچے
لویاں ٹہنیاں تھم پلدا تھیائے اچیرا
سریاں اُتے پھل چیراں دے
لکڑ پیالے سکھنے
چچیاں ورگیاں لکڑ انگلاں نال بھرے

بال اوہناں ول اُردائے
 اوہ ڈگیا کہ ڈگیا
 دل میرا سوڑا پیندائے
 ڈگاتے میں گجھ کر نہیں سلکناں
 اٹھ ای کھلوواں ای تھوں
 مگروں کرے جو کرنائے
 تھلوی لوی ٹہنی نوں پیر دے بھار لفا کے ویہندائے
 سہہ جاسی؟
 اُپرلی ٹمب ٹوہندائے
 اڑاں تاں ہتھ وچ رہ جاسی؟
 سنجل جھندائے سنجل گھندائے
 بھار برابر اپنا رکھ کے
 پھل مرٹڈ کے تھلے سُندائے
 نکرؤ ونچدا اپدا آ کے پھو جھولے وچ دھردائے
 وڈرا اک ٹاہنی توں ڈوجی سردا
 لمک ولاندا تول وساہندا
 اُپر دھرا پُر
 لَفدیاں نال لَف جھولدا
 جھولدیاں نوں تھمدا

اُپر دُھر اُپر

مَہل مروڑ کھوہ پٹھ وگائی آوند اے

سوچناں آکھاں ناہن بس کر ڈھیر نہیں اتنے؟

مرد سوچناں واج میری نال دھیان نہ تھڑ جائے ایہدا

”بوتل پیسو فانٹا کوک سیون اپ“

جھیل والی کینٹینوں آیا چُکھدائے مینوں

ایہہ بال کیہ کرسن ایہناں لکڑ گچھیاں نوں میں چُکھناں اوہنوں

”ساڑسن ہور کیہ بالن چنگائے“

”کسے دوا وچ پیندے ہون متے؟“

”نہیں ہن اوہ دوائیاں کم نہیں کرینیاں“

”ڈھے نہ پوئے“

”ایہہ باندر نہیں پہاڑ نے گچھ نہیں ہونا ایہناں کی چھوڑو

فانٹا کوک کہ سیون اپ“

”رہن دیو“

اک چیل دی دھون توں اُتر دوجی چیل دی کنڈتے کھسک گئے

بال وڈیرا

مالی گھا کھوتر فٹ پاتھ سواردا سرکیائے نیڑے

میں چُکھناں ایہہ چودھری بی اے ایہناں چیلوں دا

جیہڑا بال پئے لاہوندے نہیں؟“

”چیل میاں جی پہاڑ دا جی اے بی ایہدا نہیں ہوندا“
”اگدا کیوں اے؟“

”قلماں لاوندے ہونے نیں ہور کیہ“

رنبی چلیندا اگا نہہ رَمک گئے مالی

پھل میرے پیریں ڈگائے

نکرو بھجدا آیا اے

میں کول بہایائے

”کیہ کرسو ایہناں دا؟“

”اسنی بنی اے ڈیکوریشن

میزاں اپر سجاوٹ کرنی اے“

”ڈیکوریشن“ میں سمجھاوناں

”نہیں، ڈیکوریشن“

اوہ نکا جیہا مونہہ بھر کے

فلیاں فلیاں پلایاں اکھیاں پھیر کے میری غلطی کڈھدائے

”بڑے بہادر اوتسیں“

”میں نہیں اوہ بہادر اے

میں تے ڈرنا

ڈرنا اوہ بھی اے نہ ڈرے تے ڈھے پئے“

”کیہ ملدائے تہانوں ایہناں دا“

”ترے چار رُپے اکی پھل نے مہنگی وِکی اے ڈیکورپشن

پنج سوئی پنج ہزار نی وی

”ایہہ پھل اے چیل دا؟“

پھل نا چھلڑ، اس پنج تلخو ہونے نیں

”تلخو؟“

تلخو بی اے، کچے بچوں دُدھ نکلن اے بہوں خشبوئی آلا،

روغن بنائے

پک کے گھلن اے پھل تے تلخو کھلنے نیں، مزادینے نیں“

چکھاؤ مینوں وی

”تکنے رہو بہارے پکسن، کچے کی نہ اسماں تروڑنے“

اپروں چھلڑ آئیے

نکو و ڈھل گئے چاون ٹپدا نچدا

جو تُو دھ راتیں ویکھ وکھایا

گن وچ گن پئے جُھمر کھیڈیندے
جُھمر کھیڈیندیاں کائناتاں

پڑ کائناتاں

جُھمر اتھاہ اتھک بے اتنا

جھا کالج نہ بانا اوہلا جو ہے ننگ دھڑنگ ہے
جُھمر خلق ہے یا ہے خالق؟

نوکر مالک؟

رہبر سالک؟

اکے ہے ایہہ سیک سنگ رسن دی

جگ جگ جھفتی

انجوانج وی ہے ہر کوئی نالے انگ وچ انگ ہے

نہ کوئی باطن نہ کوئی ظاہر

بنترو وی ایہہ آہر سفر وی

ایہو طلب ہے ایہو مطلب ایہا رنگ ترنگ ہے؟

شکھسرا

دل بئی مان ۱ سیالی دینہہ دا
کم لئی بنیا کم ول ہوون نہیں دیندا
تیار ہوے تسیں آہر کرن لئی
آ جاؤ آ جاؤ کردا لوء لکا لیندا اے
دھیان کرو متے رلیا وچوں رات نال نہ ہووے

1- بئی مان = بے ایمان

○

”اپنا تام تر و نہیں تے جن بابا“
ڈھائیاں ورھیاں دی بل کہندی اے
ناں مہریل اے اپنے آپ نوں کہندی بل اے
ماپیاں دی اُردو وِچ پنجابی پالیندی اے مینوں سمجھاؤن کیتے
بل دی گل نوں تجھن سوکھائے
روز ورتدی ہوئی
اپنا کم نہ کرو تے جن بابا سرتے آن کھلوتا سمجھو
ایتنا مال بنا نہیں تے گھسنائے
ایڈا جال وچھا نہیں تے پھسنائے
ایتنی دوڑ لگا نہیں تے دھسنائے
جن بابے دی آکھی موڑی جاندی کوئی نہیں
اک اوہ جن تے اُتوں بابا
سیر اسمائیں پیر پتالے ہتھ جہانیں
اپنا کم نما نا ہو یا

جوس کوئی کھیڈ ایانی ہووے

نت تھرنانت تگنا

کیڑی لام ڈوری لگ وگنا

کم نما نے نیڑے جن بابا نہیں لگدا

ڈردائے

ڈردا کم وڈیرے کردائے

گاؤن

آکھن نت گھڑیالی سٹ ہے
لیک لوئی دینہہ دی
چپ سچ رین پھارا
جو رہیاں آن کہیاں اوہ خلق دا جیون تھیاں
آکھن حد حدو دے میں دی
مت بن بولے نت بن بولے گھنجرے نین سنہڑا
آن سُنیاں جیہناں سُنیاں سواکی رل راہے پیاں

بیبے کا کیاں دی گل

نوٹاں اُتے ویکھن لئی تصویریاں اپنیاں

اندریاں وِچ بزار پوا گئے

ویڑھے پاڑ گئے

نوٹوں نکلے نوٹ سما گئے

دریاواں نوں کر گئے ویہنی

خلق دی بیڑی تار گئے

آدجگا دوں حرف حرف کر جویاں کتاباں

لفظ لفظ کر ورقا ورقا ساڑ گئے

0

نقلی پہاڑی اپر بیٹھے
نقلی جھیل کنارے
ویہنے آں نقلی تارے
ٹکٹاں پوریاں ہوون تاں چھندی اے
ٹھیکیدار دی بیڑی
ڈھائی چکراں دی پھیری
اٹھدی اے چھل گھمیری پچھے
چھل ول نیں دن تارے
ہسدیاں چھل کلیاں
ہر چھلوی پئی سرج دا مکھ چھندی اے
کہ سرج ہی آپے ہر چھلوی وچ ڈھل چھلوی پیا تھیندا اے
متاں نقلی جھیل ای گھر اے اصلی سرجن دا
اگ پانی دا بانا لاوے
بانے وچ نہ انگ سماون ڈلھ ڈلھ پئی وکھاوے

مِتاں اصلی سُرَج تے اصلی تارے
جو عرشاں تے لٹ لَشکار وِکھیندے نیں
سَنکھ اَسَنکھ اوہ بے قناتیاں کائنا تاں
ہوند انہوند جیہناں دی کال اکال ہے
گل سمندر اصلی نقلی وچوں کھڑیاں چھیل کلیاں نیں
جیویں اج توں میں ہاں
مِتاں نقلی چھیل ای ہے
پانی مٹی واء بھاء دا رزل بھروا سا
ہوند انہوند دی ککلی ہاس منڈا سا

متا
(نویں پارٹی دا)

آپنیاں انجان ہتھاں نوں
آؤ اپنے آپ کنوں آزاد کرائیے
ایہہ کھوہی لگے آوندے نیں رزق بے آساں دا
جیہناں جگ رجا یا ہے۔
آپنیاں انجان پیراں نوں
آؤ اپنے آپ کنوں آزاد کرائیے
ایہہ گھر بے گھراں دے ڈھان ٹرے نت رہندے نیں
جیہناں شہر و سایا ہے۔
اکھاں آپنیاں انجاناں ویکھی آوندیاں نیں
جو ورھے ہزاراں تھئے نیں مُرد مُرد ہووے پیا
آؤ ایہناں نوں اوہ وکھائیے ہور جو ویکھن جوگا ہے۔
گتاں آپنیاں انجاناں نوں
آؤ سنائیے واجاں پُپ کرائیاں جو اُچیاں ہوندیاں نیں۔
ہتھاں پیراں نوں کرن کرن دا
اکھاں گتاں نوں ویکھن سُنن دا
کدے نہ چکھیا سکھ اکوار چکھائیے، آؤ۔

دائی دینو واسنیہا

جیہڑی جریدی اے

نہیں اندرونِ نچلی رہندی

ٹوہندی اے سنگ نوں پرانے

جاچ نشان گلے لگ ویندیاں نہیں سہہ بھلیاں ہزاراں ورھیاں دیاں

ستھ نوں جڑ بہندیاں نہیں

وَت مسلت ہوندى اے ایہا

کیوں رَل اٹھنا اے

کھیال

جد تینڈیاں بُلاں دی چھوہ دھریکاں کھڑ دیاں نیں
تینڈیاں ہتھاں تے ٹوہ پڑھناں جد صرف اچنہا
تاں نیڑے ہونگھدے نیں اُچھل تارو ہونے دریا اسمانی رنگ دے
تاں چیت مواساں وچوں سُنیدے نیں
گن سن وچ گل کردے عشق سپاہی نویاں جہاناں دی
مینڈا لکھیا پڑھے پچھانے کوئی ایہہ چننا نہیں رہندی

○

توں آکھیں اساں رل کرنا ہے آہر جیون اُن جیوے دا
سنھ دینی ہے کندھ ویلے دی جیل دی
حداں گل اُلانگھ کے جتھے آن گھلے ہاں
لیہنوں اپنی حد بن نہیں دینا
توں آکھیں ساڈے سوچ سریراں بھوگ کے اِکدو بے نوں
گل تھی وینا اے
توں آکھیں اساں کر سکے ہاں اوہ جو ساڈے وس نہیں
میں من لیناں
آکھن جس ویلے سبھ دا سانجھا تھی جاوے
تاں کر گذرن ہی ہوندا اے
ایہہ گن فیکونوں اگے دی گل ہے

غریبی مکاؤ پروگرام

بنک بنائے نہیں
جیہڑے بہہ گئے سن
اساں پکڑ اٹھائے نہیں
نکے نکے دے قرضے
اساں بھکھ گھٹائی اے
اپنے ول اٹھدے
ہتھ آہرے لائے نہیں
گھریاں اکھاں وچ
اساں میز وچھائی اے

گجھ بھڑتھو

صدیاں کر دے رہے آں

ڈر چکنا ڈر دھرنا

ڈر وچ ڈر نوں بھرنا

وکھو وکھرے رہے چیندے اسماں وکھ وکھ مرنے پئے ہاں

جے اج تئساں نوں نہیں دسیندے

سمجھو کرن گئے ہاں

زل جیونا رل مرنا جوہن تائیں نہیں ہويا

کھیال

ایہو دینہہ جیہڑا لنگھ جلیائے
ویکھورہ جاوے
متاں تک بجاں دی بن کے
سُن کے سہہ جاوے
ہوڑے موڑے بول جو وچو وچ جوڑ سناون
ایہو دینہہ جیہڑا لنگھ جلیائے
مُڑ چڑھے تاں چڑھیا لہہ جاوے
بن کے رین سنیہا و جوگیاں روحاں دے پچھواڑے
ایہو دینہہ جیہڑا لنگھ جلیائے
متاں لنگھدا لنگھدا کہہ جاوے
کھس کے کرنی جیہیاں تیہیاں دی
دھونسل اقلعے اُسارن میں نت انوایا گیا ہاں
اج میں تاڑ گھدائے
تھکیاں ہتھاں پیراں وچ رکے اٹھ کھلوون دا ہٹھ سردا
ہُن میں مُڑ نہیں آونا

1- دھونسل = دھونس والے۔

چراگی..... راگ بسنت
(2010)

کھیڈے لال حسین دھمال نی
لال رنگیے لال دھالیے نال مشالاں بال نی (رہاؤ)
رُت بسنت بسنت سو ہے
سو ہے دھوڑ گلال نی
دُھواں دُھکھے گھر گھر دے اندر
زل پھولوتاں لال نی
ہسن کھیڈن بھا اساڈے
توڑو مل جنجال نی
کچی ہڈاں وچ رچی نکلے
سچی سُنیوے گال نی
آپے لکھ کتابت بھیجی
پڑھ کے آپ نہال نی

گاؤن

ہتھ جیہناں دے ستھ تہہاں دی

ہکا ونڈ سہیڑا،

ادھ پون نہ دُون سوائے

رچیا سجناں سجن رجائے

بالن بھرہم تریر،

ہتھ جیہناں دے کتھ تہہاں دی

آپے لکھن لیکھ،

نہ کوئی راہک نہ کوئی مالک

خلقت اٹھے ہو کے خالق

لاہے بھیکھی بھیکھ

1- سہیڑا = سہیڑن داکم، اٹکھا کرن داکم۔

گاؤن

پر پتیو کرنی ہے آب حیات تئساں نی کرنی ہے آب حیات (رہاؤ)
تلکن بازی ویڑھے جالی
گنی گنی وچ ستیا گالی
گڈی وڈھی پڑی کاڑھی
کھاتے چڑھی جتات
نینو نینیں ستھہ پیارو
ساواں سانجھ ویہار اُسارو
ہر جی بھرے تے پی ورتاوے
رس وس ملے ثبات
لبھ لیجھ نی سوٹ ولاء کے
دب دبیر کی ہس پرتاء کے
کھولوکل نا عشق خلاصہ
تن من میہنہ برسات

اُتھل

دینہہ چڑھیا بُت ہو گئے بُتیاں

ادھر تمہارا ادھر ہمارا

دم خسرا پٹوارا

رین رلی سبھ گھول رلائیے

کالکھ سانجھ پیارا

گاؤن

وے وے وے

رہاؤ

ہن مینہراوے اوہ سارے جگ تے

جیہڑا مل میل دھو کھڑے

کھا گئی میل ایہہ ہتھاں پیراں نوں

کلر کر گئی سنگھنے ہرے

آپے کنیاں کن وی آپے

وتر عشق اگاس ۱ کرے

1- اگاس = اگاؤن دا کم، جو اگیا۔

گاؤن

رنگ دیو اوہ کار جو گل دی سار بنے
جیویں بی نہ لوئی لاہوے
جیویں ساہ گیا نہ آوے
جیویں ساون رُکھا لنگھ جاوے
تیویں رلے نہ جی نال جی تاں کھیڈ وگا رہنے
جیویں لوہ کرے پتر ساوے
آتے ساول ساہ رلاوے
نت پانی سفر تے دھاوے
تیویں ہے خلقت دا آہر جو سانجھ وپہار بنے

دَورِا

کوئی سنت مہنت سیاہی رُکھاں کول گئے
کیہ کوٹھیاں وچ کھلوتے نوکر بن کے ہو
چھاں کرو اوہناں تے جیہڑے پھر پھر ہٹ گئے نیں
دم بھرو اوہناں دا ساہ جیہناں دے ٹٹ گئے نیں
رُکھ اِکدو بے ول اُتر پئے
ساکوں آہدے نیں بندے بن جاؤ
آپ کیوں رُکھ نہیں بن ویندے

آتَن وچ بات

بھکھ ہی تے رنج ہے
نگ ہی تے کج ہے
بج ہی تے سج ہے
ہوڑ مت چج ہے

صدیاں توں روز پئی پیندی ایہہ سہیلدی
کھانے پینے ورتنے چ ایہدی بُجھ سار ہے
بُجھے جو سہیلدی

ایہو جیہی وگ جاندی اوہنوں کوئی مار ہے
سارے کم چھوڑ کے
بُتیاں تروڑ کے

مئل دے ویہار کنوں خلق نوں اُدھارنے دا کردی اوہ آہر ہے

کھیال

چک وگا تھ مٹی گوئی
چک ویلا ہے چک میلا ہے
چڑھ چک آپ توں مٹی ہوئی
ہتھ نیں میرے وچ پھریں توں
ہتھ پیڈے ہتھ پوئے
ہو نکلیں تُوں لُوں لُوں وِچوں
آپے اُسریں آپے اُسریں
جو دَسیں ہتھ بولے
توں دھرتی میں سُرج کلاوا
میں ٹھوٹھا تھ آوی
آپے پکّیں آپ پکاویں چھوہ سوہی چھوہ ساوی
چھوہ ہی گن نیں چھوہ ہی اکھیاں
ویکھن سنن وچ فرق نہ کوئی
تُوں درشن میں لوئی

○

نیڑ اساں نی
متاں سُجبان ہے
رُکھ پکھنؤ واء پانی والی
یا وِت چھیڑ ہے پہلے سُر نی
سُرت سرُوپ اُپائے جیں
خالق خلق ملائے جیں

o

کدیں اوہ ویڑھا ہا درگاہ دا
کندھ کنات نہ آہی کوئی
حال قوالی ہونی
دور ڈراڈیوں آن کدے کہیں سسی ہیر سنانی
ڈھول دی مٹھی گٹلوں گٹلوں
جن جدیاں بڈھ پچڑیاں رل مل جھم دھمال رچانی
ہن بے مسجد
چھتے حصے اندر منبر مدرسہ اے
دن جمعے دے آون کلامی
جمعرات سلامی
ہک دو واہے والے گلی وچ وکھرے پھوہڑ وچھیندے نیں
لنگھے کولوں سلامی واجا چھیڑ کے بول وگیندے نیں
اوہ باہر بیٹھا درگاہ دے جتیاں سامبھدا اے
کندھ تے ٹھکيا ہو یائے گتا:

”دو روپے فی جوڑا“

شزا دے ٹوکن لئے بغیر جوتی کے ذمہ وار تم خود ہو ہم نہیں“

ٹوکن میں نہیں گھدا کدائیں

جدن گنیاں میں دہ ویہہ اونہوں دے کے آیاں

طلب تے بے پرواہی وچلی لیک تے گھلیاں

اکھیاں اوہدیاں آہدیاں نیں

شزا دے پرکھ تیری لئی اساں ای رہ گئے ساں؟

کھیال

یونی دھریک دا پھل وچ پتیا
لنگ دس کنیا ہے وچ رچیا
مکھ لنگ دا ہے یارھویں بندی
یونی وچ لنگ لنگ وچ یونی
عجب ہے سچ سکندی

○

مُونہہ تے اوہدے مسکار جیہی رہندی اے
جیویں موج وچ ہووے، اک دن کہندی اے:
”دُکھاں بدھی فلراں کھادی
گھر چھڈ تہاڈے آئی آں
بچیاں دی سوکھ لئی
اوہناں نوں اوکھیاں کر کے
پڑھی ہوئی آں
ایف اے چھڈنا پیا
رشتہ مل گیا، ماپیاں لاہیا بھار
پنجابی لئی ہوئی سی پڑھ لینی آں
کیہ تئیں لکھدے رہندے او
کوئی ہے تے نسخہ لکھو اوہناں دیاں درداں دا،
جیہڑے رہے ارار نہ پار
جو میں کرنی آں
بھانڈے مانجھ دتے، بوہکر پھیر چھڈی
جے پیندائے وچ پالو میرا حصہ کر کے“

لیک دی بولی

وکیجھ کے آئے باہروں آن سُناندے نیں
مٹی وچوں پٹ کڈھیاں غاراں اندر چتر نیں پشتواں دے
عالم فاضل ماہر محقق چراں توں لکھ ورتاندے نیں:
ایہہ ہے جاڈو

قُدرت قابو کرن دا حیلہ،

قُدرت پکڑ دے اندر دڑیا

بھکھ مارن لئی جُو پھل پھل پتر کھوہ گھٹ تھکيا

بندہ ماس دی مارتے جاوے

غار ہنیرے وڑ کے نقش لکھاوے

جانے نقش پتھر وچ دھیا جناور پھسیا۔

ایہہ نہیں دَسدا کوئی

لیک انگلاں دی جائی ہے

انگلاں دے انگلاں نال ملن دی بن کے کہانی آئی ہے

لوڑ جوڑ ہے

جوڑ لوڑ ہے

تار ہے کنیاں دی پتھراں وچ سمائی ہے

بندہ پشو ہے پشو ہے بندہ

اندر باہر، لوء ہنیرا

وتھ ہے میلا

ککلی لیک نے پائی ہے۔

جد غاراں مٹی وچ دب گھتیاں

لیک چتر دی غاروں اٹھ درباریں لہہ گئی

پھیر بزاریں بہہ گئی

عالم فاضل ماہر محقق گن من لیک دا اگا پچھا

بولی پواون جاندے نیں

سگھو ملنگنی کولوں لنگھی

ہسو

اکڈوجی نال ہس پھسو

ہر ہر نال ہسے پھے

جگواراس و سے

صلاح

تربکا تربکا اُتھل
پتر پتر پرتاوا
جو تھل سوئیو جل
نہ کوئی آپا نہ کوئی دھاپا
سوڑ سپارا نیڑ دوراپا
بڈھے چل سو چل
باہروں بھیت بھرم ہی جا پے
اندر عشق سنبھال
نہ ایہہ تانڈا نہ اوہ مانڈا
گھل وصل گل بھوئیں بھانڈا
محرم رزم روال
کر کے ویکھو گل

کیرپی دی مکھی نال گل

دوبھین مکھیے نی ڈین مکھیے

کاہدے لئی تھی ایں سڈین مکھیے

مند چنگ کوئی نہیں

کتھے بہنا ایں توں ایہدی تینوں سنگ کوئی نہیں

متاں ایسے گلے تیرے کول ڈنگ کوئی نہیں“

”اساں مکھیاں ہاں اوہ وی مکھیاں نہیں

جیہناں پھلاں دیاں اندریاں چکھیاں نہیں

اساں اکو گجھ ساں اکو کم وچ ساں

بندے آئے جدوں پاڑ ساڈا تڈوں بنیا

ساڈا جوڑیا رکھاں توں اوہناں توڑ کھڑیا

اساں آکھیا ایہہ کاس جوگی بھاج کرے

جیہڑا راج نواں آیا اوہا کاج کرے

کیتا ہورناں دا کھاؤ

اوہدی بو آتے جاؤ

اساں تڙوں تھیاں دو
رہیاں جنگلاں بچ اوہ
اسیں ڈنگ چھڙے دھو
گنیاں بندیاں دے نال وس اک مک ہو“

سگھو ملنگنی نال اک گل

جدوں رل پیٹھن دا ڈھونہیں بندھا
ساخجے آہر دی سار دا پتہ چیتے ہتھ نہیں رہندا
تاں نیندر آوندی اے
گنڈالا ڈراوندی اے

ڈریا بندہ اٹھ ہوراں ول جاندا اے
ڈریاں نوں ہور ڈرا ڈرا اپنا لاہندا اے
دن دے کپڑے لاہ رات دے پاندا اے

سگھو ملنگنی نال دوجی گل

پانی اگ تے واء
کیکن ہک تھئے

بندے ہوئے جدا
تت کیویں ہک رہے
کیہڑے داء خدا
ٹکراں مارو پئے

نویاں رلیاں دا وچار

ست سریر اساڈے گھنیئر
نت جڑ و سیا لوڑن
زویں اسمان نوں جوڑن
واء میلے مُر آکھے کھنڈ جاؤ، ابے نہیں
واء دی مننے آں
واء نوں منی پے جانی اے ساڈی
جس دم لوڑ ودھی

O

تریہے 1 وچ بھکھ بھاری آہی
جئے وی دو ڈنگ ٹکڑا تے پنڈا وچدے آہے
اج ساٹھے 2 وچ رنج بھارا ہے
اونویں ای وچدے نیں
قسطاں تارنیاں جو ہونیاں
جو ہے کول اُدھارا ہے

(ڈبلیو۔ ایچ۔ اوڈن)

1- تریہے = 1930 دا دہاکہ - 2- ساٹھے = 1960 دا دہاکہ -

o

کرائے سر چڑھ گئے
پلساں مگر پیاں
دفتر چُچھ دس نہیں
افسر گھر وڑ گئے

کرائے سر چڑھ گئے
دن تے پھر کٹیا
رات لنگھانی اے
بند مسیتاں نیں
پلاں تے پلس کھڑی
بیٹھاں پانی اے

رُکھ سنیہا

پول درختاں دے
کھول نہیں ہوندے
اندر سمندر ہوندائے
جے کن کرے کوئی

○

پتراں دے رنگ لال
جدوں ڈس گھلدے نیں
ملکڑے ہریالی آوچ بہندی اے
لالی آپے ای نہیں ہریالی؟
پیلی بھوری تھی وت لال ہولہندی اے
جیویں رنگ دا رنگ دی
انگ دا انگ دی
چھوہ نال ہور ہوون ہی سچا سانگا ہے

رمز

آکھاں مہل کھڑیا
کہ آکھاں دینہہ چڑھیا
اوہ تے گل پُرانی اے۔
جے آکھاں رات پئی
جد ملن اساڈا ہویا
تاں وی ٹھیک تے نہیں
اے رات خدائی پانی اے

پروانے

جدوں سورج سانجھا گل خدائی دا چھپدا اے
تاں خلوت خانہ لمپ دی بتی والا
بھمبٹ لبھدا اے

(مارکس)

سینگیاں

پانی چڑھیا اے
بڈ ویسی ایہہ جھوک اساڈی
بڈ ونجے
نویں وسیوں تیں میں سارے
ونڈ مرے ڈنڈ ترے ٹھپ چا
سانجھا تل وچھیوں

O

ججن کيہڑا ڈھنگ ملن دا ہووے
جو جگ دی ریت بنے
توڑے جگ ہی مُڈھوں ہووے تھیوے
جتنہ نینہہ پر تیت بنے
ججن وت ڈھنگ ہے کيہڑا
جگ دا رنگ وٹاون دا
سبھ راج برابے کر کے
پریت مناون دا
ججن رنگ جیہڑا ہووے ڈھنگ وی اوہا سکھاندا اے
راہ پریم ہی پریم نگر نوں جاندا اے

پریس کانفرنس

چوہے پھٹ گئے نہیں
اسیں ہُن کھاندیاں نہیں
نک سُنک ٹُک وِران کریندیاں
تاڑنیاں ہاں دُوروں
نیڑے جاندیاں نہیں
اساں جیہڑی کمیٹی بہائی اے
اوس ایہو سوچِ مَکائی اے
نک سُنک ایہناں دا کھا جاؤ آپے سُنک وِسن
ہاں بس حساب دا چھڈ دیو نہیں تاں مَک وِسن

رتو ماچھن دی گل

گھال ہی تھال کرے پھر پورے

گھال ہی مال بنے

گھال ہی مڑھکا متھے آیا

گھال رمال بنے

سنگھ ہتھاں دا دکھ بنایا

کھیڈ دی جھیڈ بنائی

جان بندے دی قدرت پائی ہتھ بگانے آئی

گلوبلائزیشن

بینڈ بناواں میں
کافی گاواں میں
مُونہہ بسر کج کے جی، درس پڑھاواں میں
جے کسے حج کرنائے محرم لاواں میں
سکھنا ڈھڈ ہووے بمب ہنھاواں میں
گھر میرا مسجد ہے ہر کوئی ساواں میں
جیہڑا کوئی منگدا اے ناں تے ناواں میں
ایس ایس کر دیوے ڈھیر دُعاواں میں
آئی جے آگئی جے ڈوٹ کم آواں میں

تھرے تے گل

سیانے دسدے تے آئے نیں
شاعری زوراوری نہیں ہوندی
پر بھیت دوہاں دا بعضے ویلے سمجھن اوکھا نہیں ہو ویندا؟
کوٹھے ٹپن
نچ کے یار مناون
ڈھول سپاہی گھر آون
شاعری ہو سکدی اے زوراوری وی
پر دُکھ خلقت دارو کے خلقت ونڈ لڑاون
پیر ملانے پُن کے گدی مسیتے لاون
دھن نوں دھن راج نوں سوسلوات سنا کے
اوبدی دوکانوں داد پلیٹ منگاون
زری شاعری ہوئی کہ خالی زوراوری
کہ دوویں اک ہو گئیاں
ایہہ سیانا نہیں کوئی سمجھیندا۔

گاؤن

سانوں کہو لوکائی
نہ وچ دفتر نہ وچ افسر
جو کریئے سو سبھ دا سا.نچھا
کیویں پوے جڈائی
آپے حاضر آپے ناظر
اک وچ گل ہاں گل وچ اک ہاں
کہو نہ کہو خڈائی

بے اعتباریاں

کِن تاج محل بنایا
شاہ جہان نے
کھولو جیہڑی کتاب اوہ ایہو دسوی اے
چڑھ پہاڑاں اپر پتھر کیں تروڑیا
کیہڑا کیہڑا ڈھون گیا تے کیہڑا پرت کے آیا
کتاباں چُپ نہیں
کس رنب رگڑ کیہ مر مر کیتا ٹک گھڑ کس کیہ ٹھاہیا
چھے گھر وچ کون رہی اوس کیوں دینہہ لنگھایا
کتاباں چُپ نہیں
جیہناں کیتا کس کم تمہاں دے آیا
کتاباں چُپ نہیں
کیہنے کیہنوں کیہڑی جاگ جگایا نیندر کیہڑی سوایا
کتاباں چُپ نہیں
کیہنے مینوں کیوں لکھوایا ہر کتاب دس ہسوی اے۔

عام شام

سڑ کے کنڈھے نکلے ڈٹھا

پہلیاں

پال کھڑی-

سوسو واری لنگھ گئے کولوں

نہ اسماں پچھیاں نہ اوہناں دسیاں

کیکن جوی لڑی،

کیہڑی وچوں وکھری ہوگئی کیہڑی رہی رلی

کیہ من دھار کے رہیاں گھلیاں

کیہ کیہ سوڑ جری،

ساریاں اکو کھیڈے رلیاں یا وچ ہے کوئی درجہ رتبہ

آکھن ٹھاکن وردی کلا

پو جن جوگ ولی،

بولی کوئی نہ

عجب کوئی اسماں چپ کتاب پڑھی-

قِصّہ دِ پِیا مَدّی

حساب چ مَدّی سبھ توں اگے
میرے نمبر تھوڑے آونے
فیل ہوون دا دھڑکا ہر دم
ہور انگریزی اُردو وچ میں اوّل رہنا
ماسٹر نور محمد کہنا

”اونے مہر تیرے تے قہر حساب دا ہونا ای“

مُنڈیاں ماسٹراں سبھ مہر ای مینوں کہناں مہر صاحبان دا ہوون پاروں
ناں نہ کسے وی لینا
سَل جیہا مینوں رہنا

امتحان وچ ہر کسے لڑنا مَدّی مگر بہن لئی
مُڑ میرے لئی تھاں کرنی سبھناں
میں مَدّی کولوں پچھ پچھے دَسّی جانا
پُچھن مَدّی نوں چنگا نہ ہا لگدا
پر کھجیاں گھپدیاں دَسّی آونا اوس

انگریزی ویلے میں بن چکھیاں دسنا اوہنوں
 مدی عام وی کھجیا کھچیا ای بولدا ہا جے بولے تے
 اک دیپے پھینے نال پولا جیہا ہس لینا اوہ وی کدیں کدار ای
 دیپا پھینا اوہدا عاشق تجھیا جاندا ہا
 مدی دے لکیاں والاں وچ آہی اک لٹ ذرا لمیری
 دیپے موڈھا مار میرے کولوں لنگھدیاں گانا
 بودی تول نا مہرا کوئی باہمن دی
 ناں دلپ ہا
 نک ذرا جیہا نیواں ہونائے ناساں بھورا گھلیاں
 ناں تے پینا ہا کوئی پھینا پے گیا
 سن سنتالی چڑھ گیا ہو یائے
 اخیرا امتحان اے شہر چھڈن توں پہلاں
 پرچہ دے کے مدی دیپے پھینے نیڑے ہو یائے
 دیپے پھینے پرت گھوریاے اوہنوں
 ”مسلماناں نوں بہال توں چکھے
 ”سننتی والا تینوں سکھاندائے“

راگ پہاڑی

اساں واءِ میاں ہاں مچھیاں
تساں پانی میاں چوہیاں ہو
ست ساگر تساں اڈاری
ست انبر سھاڑی تاری
جیہڑے ترن اڈن سیں تر تھے
اوہ لےتھے آن وپاری
اوہناں گنڈیاں وائیں مکائیاں
اوہناں ڈلہیاں پانی وچ پھاہیاں
اسیں سوہنیاں وچ تھلاں نے
تساں سسیاں وچ چنانہہ ہو

بتونی

پچھوں بازوی چڑیاں آہے
کیڑیاں آہے ہاتھی
اوہا بانے اوہا کھانے
کھیڈ ہکا گھر آنے
وت ہک بیا زمانہ آیا
وچوں ای افسر حاکم تھی گئے جگیاں جگیاں دے ساتھی
کر یا چوگ سہیڑن چڑیاں باز سہراں تے چڑھ گئے
کیڑیاں بھریا ڈھون گئیاں نیں
ہاتھی بھون نون مڑھ گئے
اوہ دیئہہ لاء رل کھیڈن مکا
کھیڈ نویں رنگ لایا
زل مل چڑیاں باز تراہنے
کیڑیاں ہاتھی ڈھانے

سُرِیل سِنینہہ

انہد واج

سمندر جگاں دے تروی

نویاں جہاناں اندر سدا آبادی کردی

دلاں نمانیاں وچ وت بوہڑ سماندی اے

بات سفر دی راتیں کھیڈ سناندی اے

تھڑیوں گل

نہیں دو کَلّے کَلّے ہوندے
ٹھپیاں گھلیاں نال کتاباں ہوندیاں نہیں
ہون نہ ہون کتاباں خاباں ہوندیاں نہیں
کلیاں کول کتاباں نہیں نہ خاباں نہیں
ٹھنڈے سُوٹ عوامی گرم جُراہاں نہیں

گاون

دھرت اسماں دا چک وے
بھانڈا ہور بنے
بھن ٹھوٹھا بھن مٹ بھڑولا
پگ پرات خدائی رے بھکھ دھرو نہ دھک وے
بھانڈا ہور بنے
بھن ٹھوٹھا بھن مٹ بھڑولا
جوئی بھانڈا سوئی بھنڈارا ورتے ریزق صدق وے
بھانڈا ہور بنے
بھن ٹھوٹھا بھن مٹ بھڑولا
نہ میرن نہ میرن
تانا ہور تنے
تروڑ بزارا کھڈی کھاڑا
پہن اپنے نہ ہوون پرائے ہیر نہ ہئی پھیرن
تانا ہور تنے

تروڑ بزارا کھڈی کھاڑا

اُن کے نواں پواون اوہا اُنیا جو ادھر پڑن

تانا ہور تے

تروڑ بزارا کھڈی کھاڑا

کھڑ نرے جو دھاگہ ہوئیاں کیتیاں عشق اٹیرن

تانا ہور تے

تروڑ بزارا کھڈی کھاڑا

کھیال

رُکھو بھونیں کھلیو

عام سامھ جے مُڈھ تُساں دے

ایہہ پنج گنی اساں دی

رِزم رِزم کر لکھاں رَلائی

لکھاں گنھی لکھاں پکائی

آس ہے ایہہ ارداس جو آسی کھول تُساں ورتاسو

نویں کراسو

سہا سَت گھٹ چھکاندے او جیویں آئی گئی نوں

عام سامھ = آمھ سامھ، آم شام، کُل دی امانت، کُل دی حفاظت وِچ، کُل دی رکھ۔

پُرانیاں ویلیاں وِچ لوک رُکھ تھلے کوئی شے دھر کے عام سامھ کر جاندے آہن۔

لنگھدے جاندے نوں سار ہندی آہی جو ایہہ شے رُکھ دی سنبھال وِچ اے سو سبھ دی

رُکھ ہے۔ کُل دی امانت اے۔

0

جدوں اکھ پتلیاں بدلاں دی سرل سفیدی ٹوہے
کیویں ویہندیاں ویہندیاں گولانیل اسمانی
چٹیا ئی مل گول کاسنی ہو ویندائے
پر عجب ایہہ نیل اتھاہ ہے
کاسنی ہوندا نیلی کوئی ان چھوہی بھا چھوہ ویندائے
جیویں سہہ جائے کوئی ان سہیاں
جیویں رل پٹھن دی تا نگھ دے اندروں
ان ہویاں ہوون دی آس پئی نسرے

پُرانا وار ورقہ

”سچی دساں

جیہڑے بُدھ بن ساتھوں مل چھڈیندے نیں

اساں اشوک، بن بھگت اوہناں دے

اوہناں نوں بھگتا دینے آں،

کیہ کریئے

اوہ ملن نوں دکھ دیندے نیں

ایہو دکھ سکھاندا ہو یا سانوں۔

اوس اشوک دی سُن لئو

وڈھ ٹک لکھاں ہند نو ائیوس راج بنا ائیوس

سمجھ گیا

ایہہ پٹھی پٹی پڑھیندے نیں پئے

جنی گھنی نوں

بُدھ ڈھنڈورے

وستی وستی لوک نوں

پئے پسمیندے نیں
 مالک کنوں چھڈا مالکی
 پالیسن ایہہ سانجھ بھنڈارے
 اوڑک راج مکا دیسن۔
 سوچ دوایا ہوکا
 ’حضرت بدھ نوں مُرشد منینم لوکا‘
 تھان تھان اوہدے نام سوہنے دے مندر پائے
 بھکھو وچ بہائے سرکاری،
 دھن والاں نوں آکھیا پترو
 ہو اگوں ہن چاڑھ چڑھاوے پچھوں لئو شرینی
 امن انسا فوج بنا گل جگ تے پھیری
 اوہا ڈھنڈورے ڈگے ڈھول چا بھرتی ہو گئے
 ’ہر شے مُرشد دی، کیا میری کیا تیری‘
 بس، پھیر کیہ، سمجھو بدھ کم سُدھ تھیا“

پورھیت ۱ رولا 2

دُکھ حاضر ہے سائیں
گھڑیاں پلاں وچ ولیا واریاں ورھیاں دا،
ایہہ دُکھ بھکھ دا ناہیں
چس جیہی آہی تک وچ سک گون دی
وس چوں رس رولن دی
بھکھ نے نین رجھائے
ٹھیل بھلائے آہر دی ریلے،
دُکھ حاضر ہے پوکھوں رُٹھا مناون لئی،
اوکھے منیندے نیں توڑے رُٹھے
نہیں دیندے کیا لوڑنیدے نیں ہتھوں چھڈیا،
اپنا سکھ پھولو
متاں منکھ اوہا مل ونجے دَب 3 دَس اولھ وساہیا،
ساخھی جیل مُکاون لئی
دُکھ حاضر ہے
بولو

- 1- پورھیت: پورھیا کرن والا، مزدور، محنتی، گھالک، کیرا-2- رولا: ناری پاروں پیا
براجا-3- دَب دَس: ڈرا سمجھا کے ٹھپ ٹھپا کرن-

اک وار پتا گھٹ پڑھیا

ہزاراں ورھیاں تُوں
مَل چترائی ٹھیک، سجائے مذھباں قوماں بولیاں والے
رسم لباس چوراسی
لیر لنگار دھریندے آئے
خلق و نگارے خلق سوارے ہتھ فقیری:
”نگ سنگ ہے ساڈا“
آتر باہیں سر یا نگھ گل و نکریاں
مَل دا تحت مُدھاون دا دم اکھ اکھ وچ مگھدا
سیک سورییاں ابیاں انگلاں،
سانجھ تندور بھکھاون دا رس رچیا
سمپیں بدھیاں بھٹ ڈرکاریاں لوں اندر
نگ سنگ دا پرہا چیا،
لتھی دھاڑ سمندر پاروں راس والاں دی،
موہ منڈی دا راج شہر دے تحت نوں پچیا،

”ت خلق نہ خلق ہو اٹھ کھلووے
موہ منڈی دے سو دیوں ای انکاری ہووے“
کھول پُرائیاں لیراں
دھاگے
نویاں مشیناں اپر چڑھائے
تھان شناس چوراسی
شاعر عالم نویاں پرانیاں فیلسوفیاں ریڑھیاں تے دھر
چونکو چونک لیائے،
فقر جگائی ننگ سنگ دی رتجھ ہزاراں ورھیاں دی
ڈھکیاں سریراں اندرسوں گئی،
سن سنتالی چڑھیا

1- ٹھیک: چھاپ کے (ٹھیکن: چھاپن، ٹھپہ لاون۔ لکڑی دیاں ٹھپیاں اُتے نقش یا
مورتاں گھڑ کے کپڑے نوں ٹھیکیا ویندا ہے)

○

گھلے نین اسما نین گوہڑے بدلی نے
یٹھو یٹھو وگینی اے چرخنی لاا نی
پک پرت نین گوہڑے پہلی نظرے
وت نبھاو پرتو پرت نین اپرتلے
وچدیں نیل ترنجن جھاتو
نیڑے ہو ڈھکنے نین اصلوں نیڑے
ال چرخنی چوں تکو پریرے ہو چلنے نین
ست پرتوں پک پرتل
اجھکوت پل
ہے

ال چرخنی بی گوہڑے تارکنی بی نیل ترنجن بی
سھ واء ولاوا جن کلاوا ہو وینا

آپس دی گل

”مکھیاں باہرا می نہیں جے گشندیاں
اندروں وی ٹرنی نہیں میاں جی ایہناں فی ڈولی
دھیری اُتے لکیاں لیکاں ای مکھی بن بن بھونیاں نہیں
کسکی جو اُس نے مونہہ تے بہہ گئی
رہی گنھی اندر پے گئی
نہاتی، دھوتی کائی نہانی رہ گئی
اپنے آپ کی سچل سواہرا پڑھ دیہہ سارا
سنجھ کھوال کے نیندر گولی
خاب خرابے کج کے اپر سونیاں نہیں“

1- نہاتی دھوتی رہ گئی، اُتے مکھی بہہ گئی (اکھان)

پُرانیاں مُر رَلیاں دی گل

جی کردائے

ہُن بھنڈ پُرانا پڑھ سر چڑھیا سِراں توں لاپئے،

جوت کرم وِچ ہتھ نُوں ہتھ سَھائیے،

گائے گاؤن وِسرے نوں کر

سَنجھی ورتن دے سنگ جوڑ کھیاں کھڈائیے،

رَل پَر چولینے آکھیا ویکھیا

پک دُو جی دی اکھ وِچ پنگرے نیہنہ سِنہبہہ دی ساول،

ٹھپ پَنوار پراپٹی دی

تول پھرو لینے اگا چکھا آہر وِیہار دا،

سُرخی مشہوری چینل اوہلا

مار پرولا

وِیہل وچھائیے ہک ہونڈیاں گل تھویون دی

مَل میں والا پٹہ گلوں لاه نام پیالہ پیون دی

کوئی کیتا نہیں اپنے آپ چ پورا،

رات ودھے سو بات ودھے

گجھ وی کیتا نہیں اڈھورا،

چھوہی کار ای ہتھ ہتھیار وی ہو ویسی

ودھدی رات ای اوہ پر بھات وی ہو ویسی

جیہدی اگیتی سار ہوائیں سردی اے،

زل کرن وچ اکھ جو ویکھے

چت جو سار سرے

واج وچار رسائے

آس نو اس رسائے

O

لالی لال نہیں
شاکر کال نہیں
دوئے کٹھیاں اُڈدیاں بھونڈیاں نیں
جاگو ہو کدیاں کتھاں سونڈیاں نیں،
کتیں چڑھے نوں ستویں رات ہے اج
ہمس بھادریں دا آن واڑیو سو،
رات ڈھلی تے جھل ہنیرڑی پی
جیویں وچھڑی چریں کوئی آن ملے
نگل یاد دے جھنڈ گھنیرڑے چوں،
سچے ہمس گیا

کنیاں موٹیاں وریاں آن پیاں
دے سیال سنہڑا پرت گیاں،
گھل ڈھپ چھایا دوئے ہک تھیاں،
لوڈھے ویلے نال رکھاں پیٹھ لٹھا

جتھ لالیاں شارکاں ٹھیکیاں دا
دستر خان وچھیا ساکھاں مہکیاں دا،
لالی لال وی ہے
شارک کال وی ہے

گاؤن

دڑوٹ بیٹھی دھرتی پیٹھ سمندر ہے
پیر کروڑاں آوندے نیں
دھوڑتے اپنے نقش چھپاوی جانڈے نیں
نچ کے یار مناؤن اوہا
گلیں چکر لنگھدے نیہہ نبھاؤن اوہا
مٹی پس کھلری چوں جیہناں کوں
چھل سنیہہ دی چھو ہے

گلیاں لہور پشور دیاں وچ سٹھرے شاہی دھمال

جیہدے کول دو جے کنوں چتا ودھ جی
اوا اوہدی دوڑ ہے تے اوا کدھ جی
ایسے ودھ من نون گھٹایا اوس دے
ایسے ودھ ڈڈھ نون ودھایا اوس دے
اگ واء مٹی پانی غیر ہو گئے
جیہڑے نیں یرانے اوا ویر ہو گئے
صدیاں دا دان ہا سمندراں دی گھال
چھپڑاں ج وڑ تھیا منڈیاں دا مال
سٹھرے نون رکھو نی جتی دی نوک تے
جگ نون وساؤ و ت سا نچھ موکھ تے

○

اَلَا اَنْبَرُ گھمبَر پڑتے
گھمبَر اندر گھمبَر پڑتے

ہر ڈوبے دے اُلٹ وگیندا

سِدھ وچ پُٹھ اُنیندا

عجب دُواٹھا گِیڑ ہے ویکھو،

گھاہ تے دسترخان وچھایاے پِکنکیاں اتواری

گھیر شاہینز دیاں نوں عرشوں فرش لیا یاے،

بُھکھ اُتاول پھرت سبج ہے

جھوک جھپٹ وی انج ہے جیویں

مینڈھ گاؤن وچ آوے

دھاک وی ہے جُو گڑنی دی پئی تال داسم وکھاوے،

ہر کوئی وچ کنیاں دی وی ہے

دُوئی نوں جیویں تراہندی ہووے

ہووے متاں ایہہ وی انگ جھمبَر دے رنگ دا

راگاں وچ جیویں گن ان چھوہنے سُر اں دا لگدائے،
 دسترخان ولھیٹ گئے نیں پکنکئے
 پولی تھین لفافے رہ گئے
 لئو کھنڈ گیا گھمبیر اچتیں
 انبر تارے تھیاں نیں کالے لآں
 لکھت الوپ ہے دسدے نقطے،

پرے پرے

ہور اگیرے

گھمبیر ہور کنیں نیں

اوہ ڈراڈا ویکھو

ہور اگیرے ہور دراڈا،

گل اگاسیں پوندے نیں پئے گھمبیر دواٹھے

کانٹاتاں وچ کانٹاتاں

دناں دے اندر لکھیاں راتاں

گاؤن

جیویں سرے تیویں کرے مینا
اڈھورا نا کتوں اڈھریڑے
کدھرے تروپا بھرے،
آون ونجن دی سونہہ نہیں سنگھی
آب حیات نہیں پیتا
جیویں سرے تیویں کرے مینا،
پیری میری پتر فقیری
دھرم دھرو دا کونڈی ڈنڈا
میں وچ دوج خمیری،
نیناں تیڈیاں دکھ و ترایا
اُسری سانجھ پنیری،
نہ راس نہ لاہا ٹوٹا نہ ہریا نہ جینا
جیویں سرے تیویں کرے مینا